

Hegemonik Siyonist Düşünceden Parçalı Etnik Kimliğe: İsrail'in Politik Demografisi¹

Menderes KURT² 

Hegemonik Siyonist Düşünceden Parçalı Etnik Kimliğe: İsrail'in Politik Demografisi	From Hegemonic Zionist Thought to Fragmented Ethnic Identity: The Political Demography of Israel
Öz Bu çalışma, İsrail'in ideolojik ve kimliksel dönüşümünü, demografik değişimlerin etnik ve dini grupların siyaset ve toplum üzerindeki etkisini incelemektedir. Demografinin devlet kimliği oluşumundaki rolü, devlet otoritesi arayışına etkisi ve nüfus değişimlerinin siyasi sonuçları analiz edilmektedir. İsrail gibi etnik ve dini olarak parçalı toplumlarda küçük demografik değişimlerin siyaseti yönlendirmede belirleyici olduğu vurgulanmaktadır. Çalışma, Seküler-Siyonist/İsraillilik hegemonyasının düşüşü, sağ-revizyonist düşüncenin yükselişi ve günümüz parçalı yapısında nüfus ilkesinin kritik rol oynadığını ortaya koymakta; Harediler, İsrailli Araplar ve Rus Yahudiler örnekleriyle demografinin siyaset üzerindeki önemini göstermektedir.	Abstract This study examines Israel's ideological and identity transformation and the impact of demographic changes on ethnic and religious groups in politics and society. It analyzes the role of demographics in shaping state identity, influencing state authority, and the political consequences of population changes. In ethnically and religiously fragmented societies like Israel, even small demographic shifts play a decisive role in political dynamics. The study highlights that demographics were crucial in the decline of the secular-Zionist/Israeli hegemony, the rise of right-revisionist thought, and the current fragmented structure, illustrated through the example of Haredi, Israeli Arab, and Russian Jewish groups.
Anahtar Kelimeler: İsrail, Politik Demografi, Etnik Mobilizasyon, Haredi, Rus Yahudi, İsrailli Araplar	Keywords: Israel, Political Demography, Ethnic Mobilization, Haredim, Russian Jews, Israeli Arabs
JEL Kodları: N35	JEL Codes: N35

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı	Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır
Yazarların Makaleye Olan Katkıları	Çalışmanın tamamı yazar tarafından oluşturulmuştur.
Çıkar Beyanı	Yazarlar açısından ya da üçüncü taraflar açısından çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.

¹ Bu çalışma, 7-8 Aralık 2023 tarihinde gerçekleştirilen Yedinci Uluslararası İsrail ve Yahudilik Çalışmaları Konferansı'nda "Kimliğini Arayan İsrail: Hegemon Siyonist Düşünceden Parçalı Etnik Kimliğe, Demografi" başlığı ile bildiri olarak sunulmuştur.

² Dr. Öğr. Üyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, Mardin, Türkiye, mendereskurt@artuklu.edu.tr

e-ISSN: 1306-6293/© 2026 The Author(s). Published by Eskişehir Osmangazi University Journal of Economics and Administrative Sciences. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

1. Giriş

Nüfus/demografi ilkesi çoğunlukla üretim ve tüketim dengesi çerçevesinde ele alınmıştır. Fakat nüfus ülke siyasetinde üretim ve tüketim dengesinin ötesinde, siyasette bazı grupların gücü konsolide ve kontrol etmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle İsrail gibi etnik ve dini açıdan parçalı bir yapı sergileyen, siyasal yapısı ve seçim sistemi küçük grupların sisteme dâhil olmasına imkân tanıyan toplumlarda, bu grupların siyaseti yönlendirme ile üretim ve tüketim dengesini kendi menfaatleri doğrultusunda şekillendirmesinde nüfus/demografi ilkesi önemlidir. Bu tür toplumlarda nüfusta yaşanan küçük değişimlerin siyasete etkileri ani ve nispeten büyük olmaktadır. Bu çalışma, İsrail siyasetinde nüfus ilkesinin oynadığı role, İsrail siyasetindeki değişim ve demografik değişim arasındaki paralelliğine odaklanmaktadır. Çalışma İsrail siyasetindeki değişimde nüfus ilkesinin temel bir rol oynadığını iddia etmektedir. İsrail'in kurucu düşüncesini oluşturan Seküler-Siyonist/İsraililik hegemonyanın düşüşünde, sağ-revizyonist düşüncenin yükselmesi ve daha sonra parçalı, hâkim düşünce ve grubun olmadığı yapıya evrilmesinde asıl belirleyici unsur nüfus ilkesidir. Özellikle son dönem İsrail siyasetine yön veren ve aynı zamanda siyasette tikanıklık yaratan Harediler, İsraili Arap ve Rus Yahudi gruplarına bakıldığında nüfus ilkesinin İsrail'de önemi daha iyi kavranmış olur.

Bu çerçevede çalışma İsrail'in ideolojik ve kimlikel dönüşümü ve bunun etnik temsilini incelemektedir. Demografik değişim sonucu etniklikle özdeşleşen fikirlerin siyaset ve topluma etkisi, demografinin etnik ve dini grupların mobilizasyonuna etkisi çalışmanın analiz hedefidir. Devlet kimliğinin belirlenmesinde demografi nasıl bir rol oynar? İsrail'deki demografik değişim devlet kimliği ve buna paralel olarak otonom otorite (yasal otorite) arayışını nasıl etkilemektedir? Demografi grubun ana yapıya/hegemon güce karşı gücünü korumada, özellikle etnik ve parçalı toplumlarda nasıl bir rol oynar; demografik yükseliş ve etnik/dini grubun mobilizasyonundaki artış arasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır? (Özellikle ana yapının dışında yer alan grup/lar için) Ayrıca bu grup/lar arasındaki kimlikel mücadele nasıl devletin otoritesi ve kimliğine dair bir tartışmaya dönüşmektedir? İsrail'de demografik değişimin devletin "Yahudi ve Demokratik Devlet" yapısında yarattığı etki nedir?

İsrail gibi nüfus ve göç üzerine kurulan bir toplumda, nüfusun hızlı değişimi siyaset ve toplumun dönüşümünde belirleyicidir. Bu noktada çalışma İsrail'in dün olduğu gibi bugün de parçalı kimliğinin temelinde demografik değişimin etkili olduğunu iddia etmektedir. Devletin kuruluşunda Aşkenazların, 70'lerden itibaren Sefaradların, 90'lardan itibaren iki grubun ve bugün daha azınlık grupların etkili olmasında demografi belirleyici bir rol oynamaktadır. İsrail ilk kurulduğu dönemden 1967 yılına kadar Hegemon bir düşüncenin olduğu ve devleti yönlendirdiği, otonom devletin aktif işlevde olduğu bir yapı bulunmaktadır. Fakat 1967-1992 yılları arasında otonom otorite güç kaybetmiş ve ilkel Yahudi kimliği³ bazı (Harediler, Rus Yahudiler) gruplar tarafından üstlenilmiştir. Bu aynı zamanda İsrail'de bir kimlik krizi yaratmış ve İsrail rejimi ve otoritesi sorgulanır olmuştur. Otoritenin sorgulanması aslında hâkim kimliğin sorgulanmasıydı. Daha sonra bu hâkim kimliğin yeri doldurulamamış ve kimlikel bir kriz yaratmıştır. Bu da devletin karar verme sürecini, uygulama ve çatışma çözüm fonksiyonlarını zora sokmaktadır. Bu aynı zamanda kurumsal bir krize de yol açmaktadır. Sisteme ilkel Yahudi kimliğini taşıyan grupların hâkim olması bu grupların kurumları kendi menfaatleri için yönlendirmesine olanak vermektedir. Kimmerling, devletin temel işlevlerini yerine getirme kapasitesinde bir düşüş yaşadığını, bununda İsraililik kimliğindeki düşüşle paralel ilerlediğini

³ İlkel Yahudi kimliği, modern İsraililik üst kimliğinden ziyade, dinsel normlar, cemaat aidiyeti ve tarihsel seçilmişlik anlatısı etrafında şekillenen, devlet-öncesi ve cemaat/kabile-merkezli bir Yahudilik anlayışını ifade etmektedir.

belirtmiştir (Kimmerling, 2001). Fakat bu düşüşü sağlayan noktanın ne olduğu ise belirsiz kalmıştır. Bu çalışmaya göre bu düşüşün temel nedeni demografi ilkesiyle ilintilidir.

2019 yılı itibarıyla İsrail’de beş seçim (Nisan, Eylül 2019, 2020, 2021, 2022) yapıldı ve mezkur seçimde istikrarlı bir hükümeti oluşturamadı. Bu durum İsrail’de ilk defa karşılaşılan bir durum olmakla birlikte, eğer mevcut anlaşmazlıklar çözülmez ise yeni hükümetin kurulmaması ile sonuçlanan bu tür seçim tekrarlarının kronik bir hal alması beklenmektedir. Özellikle hükümetin kurulmamasında nüfus oranları artan üç bloğun önemli rol oynadığı görülmektedir: Rus Yahudiler, Harediler ve Araplar. Bu üç blok mevcut halde İsrail siyasi sisteminin işleyebilmesinde temel bir rol oynamaktadır. Bu çerçevede bu çalışma İsrail’in parçalı toplumsal ve siyasi yapısını anlamak için İsrail’deki demografik yapı ve politikalara bakmak gerektiğini iddia etmektedir. Özellikle tarihsel olarak İsrail demografisinde yaşanan değişim ve bloklar arasında yaşanan güç değişimi, demografinin siyasi güç ve kimliksel değişimde yarattığı etki ekseninde bakıldığında bu daha iyi görülebilir.

2. Politik Demografi: Nüfus Neden Önemli?

Politik Demografi son yıllarda önem kazanan bir alandır (Dorling & Gietel-Basten, 2018; Harper, 2018). Politik demografi, klasik Malthuscu perspektiften (Malthus, 2017) öte, nüfusun sadece hükümetin halkın görüşlerini belirlemesi, seçimlerin yapılması, vergilerin toplanması, sanayi ve ticaretin planlanıp yürütülmesi, sosyal ve sağlık hizmetlerinin sağlanması noktasında işlevsel değil (Hauser & Duncan, 1959; Cox, 1976) aynı zamanda siyasetin ve ülke kimliğinin alacağı şekilde de doğrudan bağlantılıdır. Demografi nicel bir çalışma alanı olarak kabul edildiği için temel odağı nüfus sayımları, hayati istatistikler ve örneklem anketleri üzerinedir. Ancak demografinin, sosyal ve politik bağlamı giderek önem kazanmakta ve siyaset bilimi başta olmak üzere diğer bilimlerle (sosyoloji, antropoloji, ekonomi vs.) ilişkisi giderek güçlenmektedir. Özellikle nitel bazı analizlerin nicel, kanıta dayalı, kesin karşılıklarını görmek ve ampirik testler yapmak açısından bir bilim düzeyine ulaşan demografi çalışmaları, klasik kullanımını aşarak politik bir alana kaymaya başlamıştır (Coldwell, 1996, s. 305-33). Kısacası nüfus sadece gıda arzı veya arazi kullanımı ile ilişkili olmayıp, nüfustaki değişimler (genç nüfus artışı, nüfusun yaşlanması) hükümet ve politika ile ilişkilidir (Leuprecht & Goldstone, 2013, s. 74-76; Leuprecht, 2020; Leuprecht, 2015). Özellikle etnik açıdan çeşitlilik gösteren ülkelerde, demografik anlamda yaşanan değişimler, belirli etnik grupların nüfuslarındaki artış ülkenin kimliği ve politik istikrarı üzerinde doğrudan bir etkide bulunmaktadır. Sosyal tabakalaşma açısından bakıldığında ise demografik faktörler ve değişimler, sosyal sınıfların oluşumu ve güçlenmesiyle ilişkilidir. Meslekler gelir, eğitim düzeyi ve yaşam koşulları gibi faktörler, nüfusun farklı sosyal gruplara ayrılmasına neden olabilir ve bu durum sosyal eşitsizlikleri etkileyebilir. Bu ise politik güç açısından, etnik grupların politik güçlerini artırma, kaynak erişimi ve çıkarlarını savunma yeteneklerini etkileyebilir. Demografik değişimin verdiği etki ile politik olarak güçlenen etnik gruplar, sosyal ve ekonomik güçlerini artırma veya var olan eşitsizliği azaltma noktasında politik değişiklik yapabilme gücü kazanabilirler (Cox, 1976, s. 134). Nitekim demografik geçişler, birçok beklenmedik geçişi beraberinde getirmektedir.

Günümüzde birçok ülkenin yaşadığı son geçiş, ırksal ve etnik gruplar arasında orantısız güç artışı, artan ırksal/etnik çeşitlilik ve bu değişimden kaynaklı artan çatışmaları, ülke kimliklerinin soyutlaşması veya güçlenmesini içeren ırksal/etnik geçişlerdir (Saenz, 2015). Bu durum ise demografi çalışmalarını şu noktaya evirmiştir; nüfus süreçlerinin siyasi eylemlerin bir sonucu olarak değerlendiren yaygın çalışmaların aksine, siyasi faktörlerin nüfus değişikliklerinin bir sonucu olarak değerlendiren bir yaklaşıma (Goldstone vd., 2012, bkz. Dördüncü (İsrail) ve

beşinci (Lübnan) bölümler). Nitekim başta ABD ve Avrupa ülkelerine doğru gerçekleşen göç hareketlerinin bu ülkelerin demografik dengelerini değiştirmesi, iktidara daha sert ve otoriter yapıların gelmesine imkân tanımaktadır. Özellikle ABD’de Hispanik ve Siyahi nüfusun artması ile Afrika ve Müslüman ülkelerden gelen göçmenlerin ciddi bir yekûna ulaşması (Marshall, 2018, ss. 100-102), Beyaz Amerikalıların politik anlamda daha sert tutumlar benimsemesine ve ülkeyi kendileriyle özdeşleştirme girişimlerinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. 2021’de Kongre baskını ve on üç koloni bayrağının Kongre’de sallanması aslında demografik değişimin ülke kimliği üzerinde yarattığı baskının bir tezahürü olmuştur (Britannica, 19 Mayıs, 2025; The Washington Post, 15 Ocak, 2021). Özellikle etnik gruplar arasındaki güç mücadelesinin yükselmesi, uluslararası göçün ulus-devletlerin kimlik ve siyasetleri üzerindeki etkileri, demografinin siyaset biliminde klasik materyalist, idealist ve kurumsal perspektiflerin yanında önemli bir etken olarak yerini almasını sağlamıştır (Goldstone vd., 2012.; Poston, & Bouvier, 2010).

Siyasi demografi alanı, nüfus süreçlerini siyasi dinamiklerin ve dönüşümün ayrılmaz unsurları olarak görmektedir. Siyaset, temelde insanlara, onların görüşlerine, eylemlerine, siyasi sitemdeki temsillerine ve güç dengelerine odaklandığı için demografi ile yakından ilintilidir. Demografinin bu siyasi boyutları, demografik değişimlerin ve bu değişimlere verilen toplumsal/etnik tepkilerin bir sonucu olarak, yeniden ayarlamalara ve düzenlemelere tabi tutulur. Dolayısıyla nüfus süreçleri hem insanların hem de devletin sahip olduğu siyasi eylem ve değişim motivasyonlarını, kabiliyetlerini ve fırsatlarını etkileyebileceği gibi siyasi sistemlerin/kimliklerin nasıl geliştiğini ve kuvvetlendiğini de etkileyebilir (Lu, 2024, s. 603-25). Bu noktada demografi sadece hükümet politikalarından ve siyasetten etkilenmekle kalmaz; aynı zamanda siyasetin kendisini de direnden etkileyebilir.

Son yıllarda gelişmiş ülkelerde nüfus artışları/ azalışları, çeşitli toplumlar içinde ve arasında artan göç ve mülteci gibi demografik hareketler ve değişimlerin yoğunlaşmasına tanık olunmaktadır. Genellikle siyasi demografi olarak adlandırılan küçük ama giderek genişleyen bu literatür,⁴ demografik değişimlerin çatışma ve demokratikleşme gibi olgu ve tartışmalar üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır. Ama etnik olarak parçalı toplumlarda demografinin nasıl bir rol oynadığı çok tartışılmamaktadır. Özellikle politik demografi olarak tanımlanan bu yeni alan, İsrail gibi parçalı toplumlarda siyasi ve toplumsal mobilizasyon, siyasi istikrarsızlık, ülke kimliği, otonom otoritenin istikrarı noktalarında belirleyicidir (Goldstone vd., 2012; Sciubba, 2021; Weiner & Teitelbaum, 2001; Lu, 2024). Grupların farklı nüfus artışları ve büyüme oranı, kaynak kıtlığı ve istihdam, kamu hizmetleri ve altyapı alanlarındaki rekabeti artırarak bir devleti iç çatışmaya daha açık hale getiren önemli bir baskı noktasıdır. Bu tür zorlu koşullar, kaynaklar, hükümet üzerinde bir baskı oluşturarak, kimlik değişimi, siyasi istikrarsızlık, siyasi baskı, devrimci hareketlere ve devletin çöküşüne (otonom otorite kaybı) potansiyel olarak katkıda bulunur (Lu, 2024, s. 608). Demografik değişiklikler aynı zamanda etnik grupların devlet karşısında ne kadar güce sahip olduğunu da etkileyebilir. Dolayısıyla devletin toplumun çeşitli

⁴ Siyasi demografi literatüründe öne çıkan yaklaşımlardan biri, Goldstone’un (1991) geliştirdiği yapısal demografik teoridir. Bu teori, nüfus dinamiklerinin -özellikle genç nüfus artışı ile devlet kapasitesi arasındaki dengesizliklerin-tarihsel süreçte siyasi istikrarsızlığa yol açtığını ileri sürer. Yapısal demografi teorisi, Avrupa ve Asya’daki tarihsel devrimlerden günümüz siyasi şiddetine kadar birçok olguyu açıklamak için kullanılmıştır (Turchin & Nefedov 2009; Turchin, 2017; Goldstone & Turchin 2020). Ancak son dönem çalışmalarda, yalnızca nüfus büyüklüğünün değil, nüfusun yapısal bileşiminin -özellikle etnik ve demografik çeşitliliğin- siyasi dinamikler üzerindeki etkisine dikkat çekilmektedir. Nüfusun heterojenliği, siyasi temsil, kutuplaşma ve toplumsal çatışmalar açısından belirleyici bir faktör olarak öne çıkar (Korotayev & Zinkina 2022). Etnik ve dini çeşitliliğin siyasi sonuçları konusunda ise veri eksikliği, bu alandaki analizleri sınırlamaktadır (Lu, 2024, s. 608; Goldstone & Diamond, 2020; Goldstone, 1991).

kesimlerinin taleplerini etkin bir şekilde yönetme kapasitesini de etkileyebilir. Güç dinamiklerinin bu tür değişimlerinin siyasi sonuçları olması muhtemeldir. Nitekim devletlerin etnik ve dini kompozisyonundaki değişiklikler, siyasi temsil ve toplumdaki güç dengesini etkileyebilir. Bu kompozisyon değişiklikleri, parçalanma ve kutuplaşmaya yol açabilir. Bu ise ulusal siyasette Gest'in işaret ettiği gibi etnik seçmenler arasında baskın ve kalıcı bir bölünme yaratabilir (Gest, 2020). Bunun en güzel örneklerinden biri, günümüzde İsrail toplumunun parçalı yapısı (Isaac, 1976) ve bu yapının demografik ve etnik temsiline yansımalarıdır.

Demografik dönüşümlerin din ve siyaset üzerindeki etkilerine odaklanan Kaufmann'ın çalışması, sekülerleşme sürecinin Batı toplumlarında istikrarlı bir şekilde ilerlemediğini, aksine belirli dini grupların yüksek doğurganlık oranları ve göç hareketleri sayesinde yeniden güç kazandığını ileri sürmektedir. Eric Kaufmann'ın çalışması temel alınarak geliştirilen bu argüman, seküler bireycilik ile muhafazakâr dindarlık arasında demografik temelli bir gerilimi vurgular. Özellikle Haredi Yahudiler (İsrail), Evanjelik Hristiyanlar (ABD) ve Müslüman topluluklar (Avrupa) gibi yüksek doğurganlık oranlarına sahip grupların uzun vadede toplumsal yapıyı ve siyasal dengeyi dönüştürme potansiyeline sahip olduğu belirtilir. Kaufmann, dini kimliklerin etnik kimliklere kıyasla asimilasyona daha dirençli olduğu tezini ortaya koyar ve bu özelliğiyle dinin "karşı-entropik/counter-entropic"⁵ bir işlev gördüğünü savunur. Bu bağlamda liberal demokrasilerin demografik sürdürülebilirliğine yönelik bir sorgulama geliştirir; bireyciliğin teşvik ettiği düşük doğurganlık oranlarının seküler toplumları zayıflattığı, buna karşın muhafazakâr dini grupların hem nüfus hem de kültürel etkilerini artırdığı ifade edilir. Dolayısıyla modernleşme ile özdeşleştirilen sekülerleşmenin mutlak bir yönelim olmadığı, aksine dini yapıların demografik avantajları sayesinde siyasal ve kültürel sahada yeniden belirleyici aktörlere dönüşebileceği öne sürülmektedir (Kaufmann, 2010). Nitekim Ceylan ve Kardaş'ın işaret ettiği üzere İsrail de buna benzer bir süreçten geçmektedir ve İsrail'deki grupların demografik değişimlerinin kimliklerine kazandırdığı güç, bir toplumsal güvenlik ikilemine dönüşmüş durumdadır (Ersoy Ceylan & Kardaş, 2020). İsrail bağlamında değerlendirildiğinde, Araplar, Harediler ve seküler Yahudiler arasındaki gerilimler, klasik güvenlik yaklaşımlarının ötesine geçerek toplumsal güvenlik ikilemi çerçevesinde yeniden düşünülmelidir. Kimlik temelli güvensizliklerin merkezde yer aldığı bu ikilem, yalnızca fiziksel tehdit algılarıyla değil, aynı zamanda kültürel varoluş ve değerlerin korunmasıyla ilgilidir. Bu çerçevede, sosyal psikolojiden alınan "cepheleşme" kavramı, İsrail'deki topluluklar arası ilişkilerin dinamiklerini anlamak için kritik bir işlev görmektedir. Harediler'in statükoya dini temelli meydan okuması, Arap yurttaşların kolektif hak ve eşitlik talepleri ve seküler Yahudi çoğunluğun hem kültürel hem demografik üstünlüğünü koruma arzusu, gruplar arasında karşılıklı bir kimlik güvensizliği üretmektedir. Bu gruplar birbirlerinin taleplerini yalnızca farklılık olarak değil, varoluşsal bir tehdit olarak algılamaya başladığında, cepheleşme süreci hızlanmakta ve "biz" ve "onlar" ayrımı derinleşmektedir. Bu durum, güvenliğin sadece askerî ya da siyasi düzeyde değil, toplumsal düzlemde de ciddi biçimde aşındığını göstermektedir.

3. İsrail'de Demografik Dönüşüm (1948-1990): Hegemon Kimliğin Parçalanması

İsrail toplumunun 1948'den 1990'lı yıllara kadarki süreçteki dönüşümüne bakıldığında Baruch Kimmerling'in tanımladığı biçimde üç aşamadan geçmiştir. Manda dönemini kapsayan kolonyal evre, yerel Yahudi topluluklarının baskın olduğu etno-komünal bir kimliğin öne çıktığı bir süreci ifade eder. 1948'te İsrail'in kurulmasıyla birlikte, hegemonik bir ulusal kimlik inşa

⁵ Karşı-entropik, bazı etnik grupların baskın kültüre asimilasyona direnmesini sağlayan özellikler için kullanılan bir terimdir.

edilmeye çalışılmış ve bu süreç, bürokratik ve mono-kültürel bir yapının hâkim olduğu seküler-Siyonist kimlikle şekillenmiştir. 1977 yılında Likud Partisi'nin iktidara gelmesiyle birlikte ise seküler-Siyonist/Aşkenazî hegemonyası sorgulanmaya başlamış; ulusal-dini alt kültürlerin ön plana çıktığı daha parçalı bir yapıya geçilmiştir (Kimmerling, 2001, s. 89). İsrail toplumunda yaşanan bu toplumsal dönüşüm Yahudi nüfus problemi ve bununla bağlantılı nüfus hareketliliği ile doğrudan bağlantılıdır (Leibler, 2014, s. 271-292).

İsrail göç üzerine kurulmuş bir ülkedir. Ulusal bütünlüğü ve ulus-devlet olmak için ülkenin %80'inin aynı etnik kökenden insanlardan oluşması gerektiği fikrinden hareketle Siyonist liderler göçü teşvik etmişlerdir. Ancak 2000 yıllık ayrılıklar farklı Yahudi kimliğine sahip insanları bir araya toplamıştır. Göç politikasında bir eritme potası (Kimmerling, 2001, s. 234) politikasının ters tepmesi ise İsrail'in nüfus sorununu yaratmıştır (Goldscheider, 1998, s. 64-69; Kurt, 2021). Nüfus sorunu ile İsrail kimliği, tarihsel süreç içerisinde kolonyal dönemdeki etno-komünal yapısından, devlete dayalı mono-kültürel bir ulusal kimlik inşası çabasına ve nihayetinde içsel ve dışsal dinamiklerin etkisiyle parçalanan, çokkültürlü ve rekabetçi alt kimliklerin ortaya çıktığı karmaşık bir dönüşümden geçmiştir. Bu süreç, özellikle farklı göç dalgalarının ülkenin demografik, sosyal ve kültürel yapısını derinden etkilemesiyle şekillenmiştir (Kimmerling, 2001; Kimmerling, 2008).

Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasının ardından Kolonyal Filistin döneminde, Yahudi Yişuv'u (Filistin'deki Yahudi yerleşimi), İngiliz Mandası altında varlığını sürdürmüştür (Jacobson & Naor, 2016). Bu dönemde henüz homojen bir "İsrail kimliği" oluşmamış, daha ziyade çeşitli etno-komünal kimlikler bir arada bulunmuştur. Geleneksel olarak dindar Yahudiler, dini yasalar ve sosyal adetler çerçevesinde kimliklerini korumuşlardır; Kudüs'teki ultra-Ortodoks topluluklar bu yaşam tarzına sıkı sıkıya bağlı kalmıştır. Batı Avrupa'dan gelen modernleşme süreçleri, Doğu Avrupa'ya yavaş yavaş nüfuz etmiş ve özellikle Polonya, Batı Ukrayna ve Litvanya'dan gelen, yerel dilleri konuşmayan ve geleneksel mesleklerle geçinen Yahudi nüfusunda büyük bir artışa neden olmuştur (Shapira, 2012; Kimmerling, 2001).

İlk Aliya (1882-1903) ve İkinci Aliya (1904-1914) göç dalgaları, Filistin'e farklı kültürel ve ideolojik arka planlara sahip Yahudileri getirmiştir. Bu dönemde sekülerleşme süreci başlamış, ancak ultra-Ortodoks toplulukları pek etkilememiştir. İbranice dilinin canlandırılması ve Siyonist anlatının oluşmasıyla "hayali cemaatler" yaratılmaya başlansa da günlük hayatta hala Yidiş, Rusça, Almanca ve Fransızca gibi farklı diller konuşulmaktaydı. Başlangıçta karma Yahudi-Arap şehirleri bulunmasına rağmen, Yahudi emeğini koruma fikri zamanla Arap toplumundan ayrı bir varlık oluşturma yönünde bir eğilime yol açmıştır (Shafir, 1996).

1882-1947 yılları arasında yaklaşık 543.000 Yahudi Filistin'e göç etmiş, böylece mevcut 24.000 kişilik Yahudi nüfusuna katılmıştır. Bu erken dönem göçleri, İsrail'in gelecekteki kimlik dinamiklerinin temellerini atmıştır (Neuman, 1999, s. 1). İsrail Devleti'nin kurulmasıyla birlikte, "mamlachtiyut" (devletçilik) kavramı ön plana çıkmış ve devletin tüm diğer hükümet organlarının üzerinde egemen bir varlık olması hedeflenmiştir (Kimmerling, 2001). David Ben-Gurion liderliğinde, Yişuv'un tüm toplumsal güçleri ve devletin yeni yetkileri (mahkemeler, ordu vb.) merkezi bir otorite altında toplanmaya çalışılmıştır. Partilerin ve Yişuv dönemindeki etkili sosyal örgütlerin (kibbutz hareketleri gibi) gücü zayıflatılarak, devlet tek ve tartışmasız bir otorite kaynağı olarak kurumsallaştırılmıştır. Eğitim sistemi, farklı çıkar gruplarının kontrolündeki akımlardan merkezi Millî Eğitim Bakanlığı'nın kontrolündeki "devlet" ve "devlet-dini" okullarına dönüştürülerek, uluslararası bir kimlik inşa etmede önemli bir araç olarak kullanılmıştır (Kimmerling, 2001).

İbrani dili, ulusun birleştirici unsuru olarak vurgulanmış ve diğer diller (özellikle Yidiş) zaman zaman ikinci plana itilmiştir. “Eritme potası” (mizug galuyot) politikası, farklı kökenlerden gelen Yahudi göçmenleri tek bir İsrail kültürü altında birleştirmeyi amaçlamıştır. “Sabra” ideali, güçlü, seküler ve toprağa bağlı yeni İsrail insanını temsil eden hegemonik bir kimlik modeli olarak teşvik edilmiştir; Diaspora Yahudiliğinin olumsuz özelliklerinden arınmış bir kimlik hedeflenmiştir. Mapai’nin uzun süreli iktidarı ve Histadrut üzerindeki kontrolü, devlet politikalarının uygulanmasında ve hegemonik kimliğin yerleşmesinde önemli rol oynamış, merkeziyetçi bir siyasi ve ekonomik güç yapısı oluşturmuştur (Cohen-Almagor, 1995, s. 461-484).

Bu dönemin kimlik inşası çabaları, büyük göç dalgalarıyla iç içe geçmiştir. Devletin kurulduğu ilk üç yıl (1948-1950) boyunca Yahudi nüfusu yıllık ortalama %24 artış göstermiş, 1948-1952 yılları arasında 711.000 kişilik kitlesel göç, 630.000 kişilik nüfusa eklenmiştir. İlk göç edenler Holokost’tan kurtulanlar olup, kısa süre sonra Asya ve Kuzey Afrika ülkelerinden (Türkiye, Yemen, Irak gibi) gelen büyük topluluklar onlara katılmıştır. Bu ilk dönem göçlerinde, göçmenlerin %49’u Avrupa’dan, %35,4’ü Asya’dan, %15’i Afrika’dan gelmiştir. Bu durum, Batılılar (Aşkenazlar) ve Doğular (Sefaratlar) olarak iki ana etnik grubun oluşmasıyla İsrail nüfusunun temel etnik yapısını şekillendirmiştir. Ancak, göç politikasındaki “eritme potası”nın ters tepmesi, İsrail’in nüfus sorununu yaratmıştır (Neuman, 1999, s. 10). 1950’ler ve 1960’larda etnik uçurum devam etmiştir. Örneğin, 1965 yılında Batılı ailelerin %80’i iyi yaşam koşullarına sahipken, Doğulu ailelerin sadece %35’i benzer koşullardaydı. Bu durum, hegemonik mono-kültürel kimlik inşa çabasının, özellikle Mizrahi Yahudiler arasında, sosyal ve ekonomik eşitsizlikleri derinleştirerek “eritme potası” politikasının istenen homojenleşmeyi sağlayamadığını göstermektedir (Bar-Haim & Semyonov, 2015, s. 323-336).

Kuruluşundan itibaren, hegemonik seküler-Siyonist kimlik farklı gruplar tarafından sorgulanmaya başlanmıştır. Mizrahi grubu, Siyonist hareket içinde zayıf bir dini-Siyonist varlık olarak yer almıştır. Ultra-Ortodoks kesim, devletin kurulmasıyla birlikte kendi bağımsız eğitim sistemlerini kurmuş ve dini yaşam tarzlarını sürdürmüştür. 1970’lerden itibaren, özellikle Yom Kippur Savaşı sonrası, dini-Siyonist hareketin (Gush Emunim) yükselişi, hegemonik seküler anlayışa önemli bir meydan okuma oluşturmuştur. “Büyük İsrail” ideolojisi ve yerleşim hareketi, dini inançlarla milliyetçiliği birleştirerek farklı bir kimlik ve siyasi gündem sunmuştur (Kimmerling, 2001, s. 114; Kimmerling, 2008, s. 122).

Her zaman sorunlu ve doğası gereği çatışmalı olan kolektif Yahudi kimliğinin tüm yönleri arasındaki istikrarsız denge, demografik dönüşümler, farklı sosyal grupların görece güçlerindeki değişimler ve Arap dünyasıyla ilişkiler nedeniyle kolektivist ideolojinin zayıflamasına yol açmış ve zaman içinde kademeli olarak değişmiştir (Kimmerling, 2008, s. 32). Nitekim 1977’de Likud’un iktidara gelmesi, İşçi Partisi’nin temsil ettiği seküler hegemonyanın zayıflamaya başladığının bir göstergesi olmuştur. Mizrahi kökenli Yahudilerin yaşadığı “ikinci İsrail” olarak adlandırılan kesimin, İşçi Partisi’nin seküler ve Batılı kültürüne karşı duyduğu tepki bu değişimde etkili olmuştur. 1980’lerin ortasında İsrail nüfusunun yarısı Ortadoğu kökenliydi, bu durum onların yüksek doğum oranlarıyla da ilişkiliydi. Bu demografik değişim, Mizrahi kimliğinin ve bu kesimin temsil ettiği siyasi partilerin güçlenmesinde kritik bir rol oynamıştır.

Etnik temelli siyasi partilerin (Tami, Şas) ortaya çıkışı, “eritme potası” politikasının sorgulanmasını ve farklı etnik kökenlere sahip Yahudilerin kendi kültürel miraslarına sahip çıkma isteğini yansıtmıştır. Özellikle Şas, Mizrahi ultra-Ortodoksluğunu temsil ederek dini ve etnik kimliği birleştiren güçlü bir siyasi güç haline gelmiştir (Shapira, 2012, s. 393-394). Şas’ın yükselişi, 1950’lerin devletçilik ve eritme potasıyla şekillenen İsrail kimliğinin zayıflamasının açık

bir ifadesidir. Bu dönemde, Arap nüfusunun Yahudi nüfusa oranla daha hızlı artması da demografik endişeleri artırmıştır; 1989 yılı sonunda Yahudi nüfusu 3.717.100 iken, Arap nüfusu 842.500 idi, Arap nüfusunun yıllık artış hızının yaklaşık %3 olması, Yahudi nüfusunun payının %88'den %81,5'e düşmesine neden olmuştur. Bu durum, hegemonik kültürün içsel olarak parçalanmaya başladığının hem ideolojik hem de demografik bir kanıtıdır (Neuman, 1999, s. 1).

1980'lerden itibaren, İsrail toplumunda çok kültürlü bir yapı belirginleşmeye başlamıştır. Tek bir baskın kimlik yerine, farklı dini, etnik ve kültürel gruplar kendi kimliklerini daha güçlü bir şekilde ifade etmeye başlamışlardır. Şas'ın temsil ettiği yeni kimlik siyaseti, ekonomik sınıf farklılıklarının yanı sıra dini ve etnik kimliklerin siyasi arenada önemli bir rol oynamasına neden olmuştur. Şas, İslam ülkelerinden gelen göçmenlerin gelenek, görenek ve kültürlerini yeniden canlandırma talebini temsil etmiştir. Liberal entelektüeller, ultra-Ortodokslar, ulusal-dindarlar ve Mizrahi Şas seçmenleri, İsrail'in kamusal alanını ve ulusal gündemini şekillendirme konusunda rekabet etmeye başlamışlardır (Mintz, 2010).

Bu dönemin en önemli demografik olaylarından biri Rusya'dan gelen büyük göç dalgası (1990'lar) olmuştur. 1990-1998 yılları arasında 4,5 milyonluk İsrail nüfusu, 879.486 göçmenle zenginleşmiş, bu da %19,3'lük bir büyüme oranı anlamına gelmiştir. Bu göçmenlerin %90'ından fazlası Doğu Avrupa kökenliydi ve büyük ölçüde eski Sovyetler Birliği'nden gelmekteydi (Al-Haj, 2004). Bu durum, İsrail toplumuna yeni bir seküler ve kültürel katman eklemiş ve çoğunluğu Yahudi olmayan önemli bir nüfusu beraberinde getirmiştir. Bu yeni göçmenler, kendi gelişmiş Rus basını ve yüksek kültür ilgi alanlarıyla İsrail kültürüne yeni bir boyut katmıştır. Aynı zamanda, 1991 yılında "Solomon Operasyonu" kapsamında bir günde 15.000 Etiyopyalı Yahudi'nin hava yoluyla taşınması gibi farklı kültürlerden gelen toplulukların da sisteme entegrasyonu, kültürel çeşitliliği artırmıştır (Neuman, 1999, s. 1).

Bu süreçler, "Kim Yahudidir?" tartışmalarını ve seküler-dindar ilişkilerini daha da karmaşık hale getirmiştir. "Eritme potası" politikasının başarısızlığı ve farklı toplulukların kendi kimliklerini koruma ve ifade etme isteği, İsrail toplumunda kültürel çoğulculuğun kaçınılmaz bir gerçek ve hatta bir ideal olarak algılanmasına yol açmıştır. Eski tek tip İsrail kimliği, yukarıdan dikte edilmiş ve diğer kimlik biçimlerini bastıran bir yapı olarak eleştirilmeye başlanmıştır. 1997 yılı sonunda İsrail nüfusunun 5,9 milyon olduğu; bunun %80'inin Yahudi, %15'inin Müslüman, %2'sinin Hristiyan ve %2'sinin Dürzi olduğu belirtilmektedir (Neuman, 1999, s. 3). Bu demografik tablo, İsrail toplumunun artık tek bir kimlik yerine, değişen çok çeşitli ilişkilere bağlı olarak rekabet eden kültür çoğunluğu içerisindeki bütünlüğün parçalandığı çok katmanlı bir yapıya dönüştüğünü açıkça ortaya koymaktadır (Goldscheider, 1998, s. 64-69).

Başlangıçta hegemonik olan seküler milliyetçi Siyonist kültür, farklı Yahudi kimliklerini kendi çatısı altına alabilecek kadar güçlü ve esnek bir yapıya sahipti. Laiklik sayesinde, sistemin egemen yapısını tehdit etmeyen dini ve etnik unsurlar da bu kültüre dahil edilebiliyordu. Ancak 1967 sonrası Filistin toprakların tamamının İsrail kontrolüne geçmesiyle birlikte bu sistem sarsıldı; daha önce bastırılmış olan kolektif kimlik sorunları yeniden gün yüzüne çıktı. Seküler Siyonizm, bu yeni durumu ideolojik olarak karşılayacak araçlara sahip değildi ve bu boşluğu dini kesim doldurmaya başladı. Gush Emunim gibi hareketler seküler Siyonizm'in hegemonyasını ve Aşkenaz merkezli yapıyı zorladı. Mizrahi Yahudiler gibi daha önce kenarda kalan gruplar siyasette daha merkezi roller üstlenmeye başladı. Bu süreçte İsrail siyaseti, birbiriyle mücadele eden dört ana kültürel blok (Seküler, Haredi, Rus Yahudiler ve Filistinliler) arasında bölündü. Sonuç olarak, "İsraililik" artık merkezi bir ulusal kimlikten çok, farklı grupları kapsayan bir

kimlikler federasyonuna dönüşmüştür. Devlet ve bürokrasi, bu dağınık yapıyı bir arada tutan başlıca koordinasyon aracı haline gelmiştir.

Tablo 1: İsrail Toplumunun Kimlik ve Demografik Dönüşüm Süreçleri (1948-1990'lar)

Dönem / Evre	Yaklaşık Yıllar	Kimlik Yapısı ve Odak Noktası	Temel Politikalar ve Hegemonya	Önemli Demografik Veriler ve Örnekler
I. Kolonyal Evre	Manda Dönemi (1922-1948)	Etno-komünal kimlikler baskındır. Henüz homojen bir "İsrail kimliği" oluşmamıştır. Ultra-Ortodoks kesim dini yaşam tarzını korumuştur.	Yerel Yahudi topluluklarının baskınlığı söz konusudur. Sekülerleşme başlamıştır, ancak ultra-Ortodoksları pek etkilememiştir.	1882-1947 arasında yaklaşık 543.000 Yahudi Filistin'e göç etmiştir (mevcut 24.000 nüfusa ek olarak). İlk ve ikinci Aliya göç dalgaları gerçekleşmiştir (1882-1914).
II. Devlet Kurma ve Hegemonik Evre	1948 – 1977	Hegemonik ulusal kimlik inşa etme çabası. Bürokratik ve mono-kültürel yapı hâkimdir. Seküler-Siyonist/Aşkenazî hegemonyası belirgindir. "Sabra" ideali teşvik edilmiştir.	"Mamlachtiyut" (devletçilik) kavramı ön plana çıkmıştır. "Eritme potası" (mizug galuyot) politikası uygulanmıştır. Eğitim sistemi merkezi bir otorite altına alınmıştır.	Devletin kurulduğu ilk üç yılda (1948-1950) Yahudi nüfusu yıllık ortalama %24 artmıştır. 1948-1952 arasında 711.000 kişilik kitlesel göç olmuştur. Bu göçmenler arasında Asya ve Kuzey Afrika'dan (Türkiye, Yemen, Irak gibi) gelen büyük topluluklar bulunur (%35,4'ü Asya'dan, %15'i Afrika'dan gelmiştir).
III. Parçalanma ve Çokkültürlülük Evresi	1977 – 1990'lar	Seküler-Siyonist hegemonyası sorgulanmıştır. Ulusal-dini alt kültürler ön plana çıkmıştır. Parçalanmış, çokkültürlü ve rekabetçi alt kimlikler ortaya çıkmıştır. "İsraililik" bir kimlikler federasyonuna dönüşmüştür.	1977'de Likud Partisi iktidara gelmiştir. Mizrahi (Doğulu) Yahudiler, İşçi Partisi'nin seküler kültürüne karşı tepki göstermiştir. Etnik temelli siyasi partiler (Tami, Şas) ortaya çıkmıştır. Dini-Siyonist hareketin (Gush Emunim) yükselişi gözlemlenmiştir.	1980'lerin ortasında İsrail nüfusunun yarısı Ortadoğu kökenliydi. 1989 sonunda Yahudi nüfusu 3.717.100 iken, Arap nüfusu 842.500 idi (Arap nüfus artış hızı yüksekti). 1990-1998 yılları arasında 4,5 milyonluk nüfusa eski Sovyetler Birliği'nden 879.486 göçmen eklenmiştir (%19,3 büyüme). 1997 sonunda nüfusun %80'i Yahudi, %15'i Arap idi.

4. Dört Kabile Dönemi (1990-2022): İlkel Yahudi Ruhunun Yükselişi

İsrail toplumunda 2018'den itibaren gözlemlenen siyasi tıkanıklığın, nüfusun "dört kabile" olarak adlandırılan ana gruplar arasında giderek eşitlenmiş olmasından kaynaklandığı iddiası, Başkan Reuven Rivlin'in 2015'teki Herzliya Konferansı'nda ortaya koyduğu "Yeni İsrail Düzeni"

kavramıyla ve diğer kaynakların sunduğu demografik ve sosyo-politik analizlerle güçlü bir şekilde desteklenmektedir. Bu durum, İsrail'in "Yahudi ve demokratik" kimliğine dair derin bir krize yol açmış, gruplar arası sürtüşmeleri artırmış, kırmızı çizgileri kalınlaştırmış ve güç üzerinde uzlaşmaz bir mücadeleyi tetikleyerek devletin otonom otoritesini zayıflatmıştır.

Başkan Rivlin'in "dört kabile konuşması" (President Reuven Rivlin Address to the 15th Annual Herzliya Conference, 7 June 2015) İsrail toplumunun artık net bir çoğunluğa veya net azınlık gruplarına sahip olmadığını, bunun yerine boyutları giderek birbirine yaklaşan dört ana kimlik grubundan -Ultra-Ortodoks (Haredi) Yahudiler, Milli-Dindar (Modern Ortodoks) Yahudiler, Seküler Yahudiler ve Araplar- oluşan bir "yeni İsrail düzeni" ile karşı karşıya olduğunu ortaya koymuştur (Stern, 2017). 1990'larda laik Siyonistlerin açık bir çoğunluk oluşturduğu yapı değişmiş; bugün birinci sınıf öğrencilerinin yaklaşık %38'i laik Yahudilerden, %15'i Milli-Dindarlardan, yaklaşık dörtte biri Araplardan ve dörtte bire yakını Harediler'den oluşmaktadır (Stern, 2017). Gelecekteki tahminler, seküler grubun azalmaya devam edeceğini, Ultra-Ortodoks ve Milli-Dindar Yahudilerin payının artacağını, hatta 2065'e gelindiğinde Haredilerin İsrail nüfusunun %35-36'sını, Arapların ise %35'ini oluşturabileceğini göstermektedir. Bu demografik değişim, İsrail'deki siyasi tikanıklığın temelini oluşturmaktadır (Besalel, 2020; Haaretz, 13 Kasım 2019; Stern, 2017; Shvadron & Abramzon, 2017).

Ultra-Ortodoks (Haredi) nüfusu, kadın başına 6.5 ila 7.1 gibi oldukça yüksek doğurganlık oranları sayesinde hızla artmaktadır (RANE, 23 Nisan 2018). Bu demografik güç, onların siyasi arenadaki etkilerini katlayarak artırmıştır. Haredi partilerin Knesset'teki temsil oranı 1970'lerden bu yana üç kattan fazla artmış, yüksek katılımları (%80) ve Haredi olmayan seçmenlerden de oy almalarıyla koalisyon hükümetlerinde belirleyici bir güç faktörü haline gelmişlerdir (Ben-David, 2019). Bu partiler, motivasyon ve davranışlarını "kimlik-güvenlik ekseninden" şekillendirmekte, Yahudiliği bir inanç, toplumsal kimlik ve devletin ulusal karakteri olarak güvenlikleştirmektedir. Bu durum, siyasi tikanıklığa yol açan başlıca "kırmızı çizgileri" ortaya çıkarmaktadır (Belder, 2019; Kaufmann, 2010).

Yeshiva öğrencilerinin askerlikten muafiyeti devletin kuruluşundan beri süregelen ve günümüzde her yıl yaklaşık 7.000 Ultra-Ortodoks erkeğin tam zamanlı Torah çalışması bahanesiyle askerliği ertelemesine yol açan bir sorundur. Haredi liderliği, askerlik hizmetinin gençlerinin kimliğini aşındırmasından korkmaktadır. Yüksek Mahkeme'nin bu muafiyete müdahalesi yasal değişikliklere yol açmış, ancak konu siyasi sıkışmışlığın en önemli problemi haline gelmiştir (Stern, 2017). Halaha'ya (Yahudi dini hukuku) uygun evlilik, boşanma, dine dönüşüm ve Şabat'ın kamusal alanda gözlemlenmesi konuları, Haredi partiler için pazarlık edilemez temel önceliklerdir. Bu konulara müdahale, onların hükümetten ayrılmasına neden olabilmektedir (Howson, 2014). Haredi erkeklerinin Torah çalışması nedeniyle işgücüne düşük katılım oranları ve yüksek işsizlik, onları İsrail'deki en fakir ve eğitimsiz gruplardan biri yapmaktadır (RANE, 23 Nisan 2018). IMF, bu grupların entegre edilmemesi halinde İsrail ekonomisi üzerinde ciddi problemler yaratacağı konusunda uyarıda bulunmuştur. Bu durum, laik Yahudiler arasında Ultra-Ortodoksları bir "yük" olarak görme algısını güçlendirmektedir (Howson, 2014).

İsrail'in "Yahudi karakterini" sürdürme politikaları, Arap azınlığına karşı sistematik ayrımcılığa yol açmıştır (Stypnińska, 2007; Elazar, 1990). Arap nüfusunun yüksek doğurganlık oranlarıyla artması (2050'ye kadar %35'e ulaşabilir) ve özellikle eski Sovyetler Birliği'nden Yahudi göçünün pratik olarak sona ermesiyle, bu durum bir "potansiyel demografik bomba tehdidi" olarak algılanmakta ve İsrail'in kimliğinde derin bir krize yol açmaktadır. Arap kabilesi,

siyasi alanda gerçek bir ortak olarak görülmemekte ve devlet politikalarıyla siyasi karar alma süreçlerinden dışlanmaktadır (Stypińska, 2007). Temel talepleri, asimilasyona varmayan eşitlik ve kimliklerini koruyarak vatandaşlık haklarına sahip olmaktır (ICG Middle East Report, 4 March 2004). Zorunlu askerlik hizmetinden muaf tutulmaları, onları önemli bir ulusal kurumdan dışlamaktadır (Keleşoğlu, 2008; Muminov, 2014, s. 277-286; Ersoy, 2018). Bu durum, devletin tüm vatandaşlarına eşit muamele etme iddiası ile “Yahudi devleti” olma arasındaki çelişkiyi ortaya koymaktadır (Rouhana & Ghanem,1998).

Eski Sovyetler Birliği’nden gelen yaklaşık 900.000 kişilik büyük göç dalgası (1989-2002), İsrail toplumunun dokusunu ve siyasi sahneyi önemli ölçüde değiştirmiştir. Bu topluluk, özellikle 1990’lı yıllarda ve 2000’lerin başında seçim sonuçlarını belirleyici bir denge unsuru olmuştur. Avigdor Lieberman liderliğindeki Yisrael Beiteinu gibi partiler, başlangıçta bu kitlenin oylarını alarak önemli siyasi güç elde etmiştir. Ancak, birçok Rusça konuşan göçmenin Halakha’ya göre Yahudi olmaması, Baş Hahamlık ile aralarında ciddi gerilimlere yol açmış, evlilik, boşanma ve defin gibi temel haklardan mahrumiyet sorununu beraberinde getirmiştir. Özellikle “koşer olmayan et” satışı gibi konular, seküler ve dini gruplar arasında gerilimlere neden olmuştur. Lieberman’ın son dönemde Ortodoks karşıtı bir gündemi benimsemesi, bu grubun da siyasi tikanıklığı artıran bir aktör haline geldiğini göstermektedir (Horowitz, 2005; Emmons, 1997; Galili, 2020; Mazin, 2006).

4.1. Siyasi Tikanıklığın Derinleşmesi ve Otonom Otorite Kaybı

Bu demografik ve kimliksel dönüşümlerin birleşimi, İsrail’de derin bir kimlik krizine yol açmıştır. Bu kriz, siyasi istikrarsızlığın, anayasanın olmamasının ve gündemin kaotik olmasının temel nedenlerinden biridir. Rivlin’in de belirttiği gibi, İsrail siyaseti büyük ölçüde kabileler arası bir “sıfır toplamlı oyun” olarak inşa edilmiştir. Her kabilenin kendi çıkarlarını koruma ve “kırmızı çizgilerini” savunma çabaları, hükümet kurma süreçlerini zorlaştırmakta ve uzlaşma zeminini daraltmaktadır (President Reuven Rivlin Address to the 15th Annual Herzliya Conference, 7 June 2015).

İsrail’deki Yahudiler, Batı-liberal ve geleneksel Yahudi kültürü olmak üzere iki kültürel temel üzerinde yaşamaktadır (Stern, 2017). Bu ikilik, uygulamada “felç edici bir çatışmaya” dönüşmüş, ideolojik etki, siyasi güç ve devlet bütçeleri için şiddetli bir rekabet alanı yaratmıştır. İsrail’deki çocuklar, farklı dünya görüşleri ve ulusal kimlikler aşıl原因an dört ayrı eğitim sisteminden birine gönderilir. Bu durum, ortak bir sivil dilin ve ortak bir ahlakın oluşmasını engellemekte, kabileler arasındaki gerilimi, korkuyu, düşmanlığı ve rekabeti artırmaktadır (President Reuven Rivlin Address to the 15th Annual Herzliya Conference, 7 June 2015). Yahudi toplumu içindeki farklı ideolojik kamplar, kendi doktrinlerinden kaynaklanan Yahudi devleti ve İsrail toplumu için farklı “ütopik hedeflere” sahiptir. Mizrahi ve Aşkenazi kökenli, dindar ve seküler, sağcı ve solcu Yahudiler arasındaki örtüşen siyasi, dini, etnik ve sınıfsal kimlikler, aşırılık yanlısı “ya-ya da” ayrımlarına doğru bir eğilim yaratmıştır. Bu derin bölünmeler, siyasi alanda uzlaşmaz bir mücadele atmosferi yaratmaktadır (Kimmerling, 2008. s. 30).

Eskiden İsrail Ordusu gibi kurumlar, toplumu birleştiren ve İsrail karakterini şekillendiren merkezi araçlar olarak hizmet ederken, günümüzde nüfusun yarısından fazlasının (Harediler ve Araplar dahil) askeri hizmet yapmaması, ortak deneyim ve değerlerin azalmasına yol açmıştır (President Reuven Rivlin Address to the 15th Annual Herzliya Conference, 7 June 2015; Muminov, 2014, s. 277-286; Ersoy, 2018). Bu da devletin toplumsal birliği sağlama ve otonom bir otorite olarak hareket etme kapasitesini zayıflatmaktadır. Yüksek Mahkeme’nin (örneğin askerlik muafiyeti konusunda) sürekli müdahalesi, yasama organının (Knesset) özerk karar alma

yeteneğini zayıflatmaktadır. Devletin, özellikle Arap vatandaşlarına karşı etnik temelli yasalar ve politikalar uygulayarak tarafsızlığını yitirmesi de otonom otoritesinin erozyonuna katkıda bulunmaktadır (Lustick, 2011).

Başkan Rivlin, bu demografik gerçekliğin yarattığı “yeni İsrail düzeni” karşısında, artık çoğunluk-azınlık kavramının terk edilmesi ve farklı nüfus kesimleri arasında yeni bir ortaklık kavramına geçilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu ortaklığın, her sektör için bir güvenlik duygusu, ortak sorumluluk, eşitlik ve adalet ile ortak bir “İsraillilik” karakteri yaratma sütunları üzerine inşa edilmesi gerekmektedir (Orr, 1994). Ancak, kaynaklar bu dönüşümün zorluğunu ve mevcut siyasi tıkanıklığın temel nedenlerini, bu demografik gerçekliğin ve kimlik mücadelesinin derinlemesine bir sonucu olarak ortaya koymaktadır.

5. Demografi ve İsrail Seçim Sonuçları Analizi

İsrail gibi ülkelerde demografi neden siyaset ve toplum üzerinde bu kadar etkili olabilmektedir? İsrail genel anlamda bir Yahudi devleti olmasına rağmen, hakimiyeti altında farklı etnik ve dini kimlikleri barındırmaktadır. Genel olarak İsrail Yahudiler ve Araplar şeklinde iki etnik gruba, Yahudi (%80), Hristiyan (%2), Müslüman (%14) (Dürziler (%2) şeklinde dini gruba ayrılmaktadır. Görünüşte İsrail’deki temel ayrılıklar böyle tanımlanmasına rağmen, İsrail’deki temel ayrılık Yahudiler arasında kendisini göstermektedir. İsrail’deki Yahudiler Aşkenazi, Sefarat ve Mirzahim olmak üzere kökene göre, bunun devamında Etiyopyalı (Falaşa150 bin) ve Rus Yahudiler (%20) şeklinde alt etnik gruplara ayrılmaktadır. Ayrıca Yahudiler dini olarak ise dört temel gruba ayrılmaktadır: Ultra-Ortodoks (Haredi %8), Ortodoks (Dati, %10), Geleneksel (Masorti, %23) ve Seküler (Hilloni, %40). Sayılan bütün etnik ve dini gruplar birbirleriyle etnik veya dini sebeplerden dolayı derin ayrılıklar yaşamaktadır (Pew Research Center, 8 Mart 2016). Bu noktada İsrail’de var olan seçim sistemi ve seçim barajının düşük olmasından dolayı bu grupların bireysel olarak temsil oranları yüksektir. Buda İsrail’de koalisyonuz bir hükümet kurmayı engellemektedir. Böylelikle siyasette kendilerine rahatça yer bulabilen gruplar İsrail siyasetini etkileme gücüne ulaşmaktadır. İsrail demografisinde yaşanan değişim ise bu grupların güç devşirmesine yol açmaktadır. Özellikle demografide yaşanan değişim üzerinden elde ettikleri güç ile İsrail siyaseti ve toplumunu domine etmek isteyen bu kesimler kendi kültürel ve siyasal emellerini bir kırmızı çizgi olarak öne sürmesi siyasette tıkanıklık ve toplumda derin bölünmeler yaratmaktadır. Demografik gücün politik ve sosyal mobilizasyon aracı olarak kullanılması gruplar arasında sınırları keskinleştirmektedir.

İsrail’de egemen kültürün parçalanması ve etnik ve politik gücün alt/daha küçük grupların eline düşmesi hem toplumsal hem de politik alanda yarışmacı bir kültür çoğunluğu yaratmış ve bütünlüğü parçalamıştır. Rivlin’in 2015’teki konuşmasında işaret ettiği üzere dört kabileye bölünen İsrail’de siyasi temsil de parçalanmıştır. Bu parçalanma ve kabileler arasındaki “kırmızı çizgi” olarak belirlenen anlaşmazlık noktalarının varlığı, toplumsal ve politik olarak otonom bir şekilde hareket etmeyi engellemektedir. Özellikle de nüfus değişiminin (grup bazında artış ve azalış) kendilerine verdiği temsil gücünü politik anlamda bir koz olarak kullanma çabaları İsrail siyasetinde ciddi bir tıkanıklık yaratmıştır. Özellikle Pew Araştırma Merkezi’nin 2016 yılında İsrail’deki bölünmüş yapının, hem politik hem kimliksel temsil hem de grupların birbirlerini konumlandırma biçimleri açısından var olan uçurumu ortaya koyması dikkate alındığında (Pew Research Center, 8 Mart 2016), bu siyasi tıkanıklığın İsrail’de siyasi otonomi ile toplumsal ve devlet kimliği konusunda bir sorun olmaya devam edeceği açıktır. Bunun en güzel örneği 2019 ve 2020 yıllarındaki seçim sürecinde koalisyon kurma ve koalisyonu korumada yaşanan başarısızlıktır.

İsrail’de koalisyon hükümetleri, siyasi sistemin ayrılmaz bir parçasıdır. 120 sandalyeli İsrail parlamentosu (Knesset) içinde hükümet kurabilmek için 61 sandalyeye sahip olma gerekliliği, partileri koalisyon ortakları aramaya zorlar. Bunun nedeni, çok düşük olan seçim barajı (%3.25) sayesinde birçok küçük partinin parlamentoya girebilmesidir. 1948’deki bağımsızlığından bu yana İsrail, parlamentodaki çoğunluk sandalyeden daha azına sahip bir partinin çoğunluk hükümeti kurabilmek için azınlık partileriyle birleşmek zorunda kaldığı bir “azınlık durumu, çoğunluk hükümeti” pratiğiyle işlemektedir (Belder, 2021, s. 625-639). Böyle bir sistemin etkin çalışması için siyasi partilerin, büyük ve küçük fark etmeksizin, istikrarlı bir hükümet bloğu oluşturma esnekliği hayati bir gerekliliktir. Ancak, Nisan 2019 seçimleri öncesindeki rekabetçi bloklar, ideolojik rekabetin yanı sıra onlarca yıllık etnik ve dini ayrışmaların direnci nedeniyle katılmıştır.

İsrail’in bağımsızlık bildirisini (Ministry of Foreign Affairs, 14 Mayıs 1948), tüm vatandaşlara eşit haklar vaat etmesine rağmen, Arap yurttaşların siyasi katılımı sınırlı kalmıştır. Nüfusun yaklaşık beşte birini oluşturmalarına rağmen, Arapların siyasi sistemde kolektif düzeyde temsil edilmeleri ve karar alma süreçlerine etkin biçimde katılmaları oldukça kısıtlıdır. Oy hakkına sahip olsalar da siyasi karar mekanizmalarında anlamlı bir rol oynayamamaktadırlar (Ganim, 2010). Bu durum, özellikle İsrail’in baskın vatandaşlık anlayışının etnokratik bir çerçevede şekillenmiş olmasıyla ilişkilendirilmektedir. Birçok akademisyene göre Arap yurttaşlar bireysel haklara sahip olsalar da siyasal vatandaşlık haklarından, yani toplumsal ve kamusal alanda etkili biçimde temsil edilme imkânından yoksundurlar (Shlaim, 2025, s. 304).

İsrail’in siyasi yapısı bu anlamda etnokrasi tanımıyla örtüşmektedir. Dini alanlarda bazı özerklikler tanınmış olsa da Arapların siyasete katılımı önünde ciddi yapısal engeller bulunmaktadır. Örneğin, Yahudi partilerdeki Arap milletvekilleri bağımsız pozisyon alamamış, parti içi hiyerarşiler içinde pasif bir konumda kalmışlardır. 2000’li yıllara kadar hiçbir Arap kökenli siyasetçi kabine düzeyinde görev almamıştır. 1970’lerden itibaren Arap partileri daha pragmatik stratejiler benimseyerek siyasal sürece etkili biçimde katılmaya çalışmışlardır. Koalisyon siyasetinde etkin olma çabalarına rağmen, İsrail’deki siyasal kültür Arap partilerinin meşruiyetini tanımamış ve onları ulusal karar alma süreçlerinden dışlamaya devam etmiştir. 1992 seçimlerinden sonra Arap Demokratik Partisi ve Arap-Yahudi ortak listesi Hadash, Rabin liderliğindeki sol hükümete dışarıdan destek vermiştir. Bu gelişme Arap partileri açısından önemli bir dönüm noktası olsa da onların hükümet kurma süreçlerinde belirleyici aktör olmalarının önünü açmamıştır (Belder, 2021, s. 628).

Arap siyasetçiler, İsrail’i yalnızca Yahudilere ait değil, tüm vatandaşlarına eşit mesafede olan bir devlet olarak tanımlamakta ve Arapların ulusal azınlık statüsünün tanınmasını talep etmektedir. Ancak bu talepler, İsrail devletinin Yahudi kimliğine yönelik bir tehdit olarak algılanmış ve Arap siyasi varlığına karşı sürekli bir güvensizlik yaratmıştır. Bu durum, Arap partilerinin sistematik olarak hükümet dışı bırakılmasına zemin hazırlamıştır. Özellikle ikinci İntifada sonrası dönemde, güvenlik söylemleri belirginleşmiş; Arap partileri, şiddetle ilişkilendirilen aktörler olarak sunulmuştur. “Terörizmi desteklemekle” suçlanan Arap siyasetçilerin koalisyonlara dahil edilmesi, bu söylemler nedeniyle toplumsal ve siyasal düzeyde gayrimeşru kabul edilmiştir. 2020 seçimlerinden sonra Netanyahu’nun Arap partileri “terör destekçisi” olarak nitelendirmesi, bu dışlayıcı söylemin güncel bir örneğidir. Ancak bu dışlayıcı siyaset anlayışı, Arap seçmenin artan oy oranlarıyla birlikte sürdürülebilirliğini kaybetmeye başlamıştır. 2019-2020 (Ben-Dor vd., 2019) seçimlerinde Arap partileri Knesset’te 15 sandalyeye ulaşarak önemli bir güç haline gelmiş, koalisyon kurmak isteyen Yahudi partileri için

vazgeçilmez bir aktör haline gelmişlerdir (İ24 News, 23 Mart 2021). Buna rağmen, “Yahudi çoğunluk” vurgusu temelinde şekillenen koalisyon aritmetiği, Arap partilerinin sürece doğrudan dahil edilmesini büyük ölçüde engellemeye devam etmektedir. Kısacası, Arapların oy gücü arttıkça, sistemin onları dışlama eğilimi daha da belirginleşmiştir.

Arap partilerinin sistem dışına itilmesi, İsrail’deki koalisyon süreçlerini zorlaştırırken, Yahudi siyasetinin kendi içindeki tarihsel ve ideolojik bölünmeler de önemli bir gerilim kaynağı oluşturmaktadır. Bu bölünmenin merkezinde, din ile devlet ilişkilerinin belirlenmesinde etkili olan “dini statüko” yer almaktadır. 19. yüzyıl sonlarından itibaren Yahudi toplumunda Siyonizmin ortaya çıkışı, Ortodoks Yahudiler arasında ciddi tartışmalara yol açmıştır. Dini Siyonizm, ulusal bir Yahudi yurdu fikrini desteklerken; Agudat İsrail gibi hareketler Siyonizme karşı çıkarak, Yahudi kimliğinin dini temellerle korunmasını savunmuştur. Agudat İsrail, başta Siyonistlerle tüm iş birliğine karşı çıksa da zamanla sınırlı ortaklıklar kurulmuş, bu da Ortodoks cemaat içinde ayrışmalara yol açmıştır. İsrail devletinin kurulma sürecinde, Siyonistlerle dini çevreler arasında gerilimi azaltmak amacıyla 1947’de “statüko mektubu” (Ersoy, 2018, s. 93-94) ortaya çıkmıştır. Bu mutabakat, evlilik, boşanma, din değiştirme ve Şabat gibi konularda Ortodoks otoritesini tanımış, Haredi cemaatlerine eğitimde ve askerlikte ayrıcalıklar sağlamıştır. Böylece dini statüko, kurumsal ve ideolojik bir temele oturtulmuştur (Belder, 2019, s. 203-204).

1977 sonrası dönemde, Agudat İsrail’in koalisyonla yeniden katılması ve Mafdal’ın ideolojik dönüşümü, Ortodoks partilerin siyasetteki etkisini artırmış, Haredi partiler yeni bir güç merkezi haline gelmiştir. 1980’ler ve 1990’larda yaşanan demografik değişim, Sovyet göçü ve laik partilerin (Meretz, Shinui, Yesh Atid, Yisrael Beitenu) yükselişi, dini statükoya yönelik meydan okumaları artırmıştır. Aynı dönemde, Yüksek Mahkeme’nin din-devlet ilişkilerine müdahalesiyle birlikte seküler talepler güç kazanmış, bu durum Haredi kesimlerin tepkisini ve güvenlikçi söylemlerini beslemiştir. 2013, 2015 ve 2019 seçimleri bu gerilimin açık örnekleridir (Belder, 2021, s. 630). Arap partiler sistemli biçimde koalisyon dışında bırakılırken, Siyonist olmayan Haredi partiler dini statüko sayesinde sistemin meşru ve işlevsel aktörleri haline gelmiştir. Haredi partiler, “iktidarı belirleye/kral seçen” olarak koalisyonlara yön verebilirken, Arap partilerinin benzer bir rol üstlenmesi siyasal düzeyde tehdit olarak algılanmakta ve özellikle sağ partilerce gayrimeşru ilan edilmektedir.

2019–2020 yılları arasındaki seçimler bu yapısal sınırların görünür hale geldiği bir dönemdir. Arap partiler sistem dışına itilirken, laik-Haredi çekişmesi siyasi süreci kilitlemiş, koalisyon kurma girişimleri başarısız olmuş ve bu kriz ancak merkezdeki ittifakın (Mavi ve Beyaz İttifakı) dağılmasıyla aşılabilmektedir. Böylece hem Arapların dışlanması hem de din-devlet gerilimi, İsrail’de koalisyon siyaseti üzerindeki temel baskılardan biri haline gelmiştir.

5.1. 2019-2020 Seçimleri

2019-2020 yılları İsrail siyasetinde üç ardışık genel seçime sahne olmuştur. Bu durum, ülkenin en uzun süre görev yapan başbakanı Benjamin Netanyahu ile rakibi Benny Gantz arasındaki çekişmenin yanı sıra, İsrail’in koalisyon kurma sistemindeki derin yapısal sorunları da ortaya koymuştur. İlk seçim Nisan 2019’da yapıldığında, ön sonuçlar Netanyahu hükümetinin kurulma ihtimaliyle bir sağ kanat zaferine işaret ediyordu. Ancak Netanyahu, seküler sağ kanat Yisrael Beytenu partisinin lideri Avigdor Liberman ile Haredi partilerinin Yeshiva öğrencilerine yönelik askeri taslak yasası konusundaki çelişkili taleplerini uzlaştıramamıştır. Liberman için, Gantz ve merkez-liberal-sol ittifakının Arap desteği olmadan gerekli yetki sayısına ulaşma konusundaki vaatkar olmayan kapasitesi nedeniyle, Gantz liderliğindeki Netanyahu karşıtı bloğa katılmak gerçek bir strateji değildi. Bu nedenle Liberman, Haredi destekli Netanyahu veya Arap

destekli Gantz hükümetleri yerine seküler bir ulusal birlik hükümeti oluşturmanın hayati önemine vurgu yapmıştır. İktidarda kimin olacağını belirleme rolü azalsa da Liberman ikinci ve üçüncü seçimlerden sonra da “Siyonist karşıtı” Haredi partilerini veya “beşinci kol” Arap partilerini içeren bir koalisyonun parçası olmayı reddederek seküler ulusal birlik hükümeti fikrinde ısrar etmiştir. Liberman’ın önceki koalisyonlarda Haredi partileriyle birlikte yer aldığı göz önüne alındığında, ilkesi en iyi “Haredilere hayır, Araplara asla” (Belder, 2021, s. 628) argümanı ile özetlenebilir ki bu da mevcut halde koalisyon kurma krizi ve kimlikler etrafında evrimleşmiş tarihi koalisyon modelinin sınırlarının çaresiz bir ifadesiydi.

Seçmen katılımı Nisan 2019’da %68,46’dan Eylül 2019’da %69,83’e ve Mart 2020’de %71,52’ye hafif ama kademeli olarak artmasına rağmen (Ben-Dor vd., 2019; IPU Parline, 2019; The Guardian, Mart 2020) bu çıkmazın üstesinden gelmek ve anlamlı bir değişiklik yapmak için sonuçlarda belirgin bir kayma yaşanmamıştır. İktidar blokları sağ kanat Likud ve merkez-liberal Mavi Beyaz ittifakı tarafından yönetilmekteydi. Likud liderliğindeki sağ blok, dini sağ (Nisan 2019’da Sağ Kanat Partiler Birliği ve Eylül 2019 ile Mart 2020’de Yamina), merkez-sağ (Nisan 2019’da Kulanu) ve Aşkenazi Yahadut HaTora (Agudat İsrail ve Degel HaTora’dan oluşan bir çatı örgütü) ile Sefarad Şas Haredi partilerinden oluşuyordu. Öte yandan, Mavi ve Beyaz ittifakı, İşçi, Geshet ve Meretz partileri (ve Eylül 2019’da Ehud Barak’ın Demokrat Partisi) tarafından destekleniyordu. Liberman’ın Yisrael Beytenu partisi, sağ kanat bloğun bir parçası ve önceki Likud hükümetinin bir üyesi olmasına rağmen, dini statüko konularındaki son çatışmaları nedeniyle bu ikilikte belirsiz kalmış ve bağımsız hareket etmiştir. Son grup ise Ta’al, Balad, Ra’am Arap partileri ve sol kanat Arap-Yahudi partisi Hadash’tan oluşuyordu. Nisan 2019, Eylül 2019, ve Mart 2020 seçim sonuçları Arap partilerinin Ortak Listesi’nin dışlanmasının, dini uzlaşma alanı üzerindeki anlaşmazlıkları çözememenin maliyetini nasıl artırdığını göstermektedir. Yisrael Beytenu partisinin ve Arap partilerinin sandalyeleri, toplumsal ayrışmalar siyasetinin daraltıcı ve istikrarsızlaştırıcı yönlerini farklı şekillerde sergilemektedir. Özellikle Mart 2020 seçimlerinde Ortak Liste, Knesset’te on beş sandalyeyle rekor sayıya ulaşarak güçlerini ortaya koymuştur (Belder, 2021, s. 630-632).

Arap partileri, Liberman’ın Yisrael Beytenu partisinden daha fazla sandalye kazanmalarına rağmen, siyasetin etnik sınırları nedeniyle onun kadar seçim gücüne sahip olamamışlardır. Muhalefet partilerinin (Meretz hariç) Arap partilerinin dışlanması meselesini büyük ölçüde aktif olarak yansıtmaması ve Arap partilerinin etkisizleştirilmesinden yararlanması önemlidir. Koalisyon kurma girişimlerinin tekrarlanan başarısızlıklarından ve olasılığın azalmasından sonra, Ortak Listenin çığır açan rol oynama olasılığı ortaya çıkmıştır. Üçüncü seçim kampanyası sırasında Netanyahu, hem kendi seçmenlerini mobilize etmek hem de Arap partilerinin Gantz’a destek vererek sürece potansiyel katılımını gayri meşrulaştırmak için yine Arap karşıtı söylemini kullanmıştır. Netanyahu kampanyasının üçüncü seçimler öncesindeki ana sloganı şuydu: “Tibi olmadan, Gantz hükümet kuramaz” (Belder, 2021, s. 634).

Mart 2020 seçimlerinde Arap Ortak Listesi’nin elde ettiği başarı, Gantz’a hükümet kurma yetkisinin verilmesine katkı sağladı ve Arap partilerine, uzun süredir dışlandıkları sistemde belirleyici aktörler olarak görünme fırsatı sundu. Ancak bu destek, merkez-liberal bir koalisyonun kurulmasına yol açmadı. Gantz, Arap partilerle çalışmaya sıcak bakmayan Knesset üyeleri ve kendi güvenlik öncelikleri nedeniyle Netanyahu ile ulusal birlik hükümeti kurmayı tercih etti (The Guardian, 20 Nisan 2020). Özellikle Batı Şeria’nın ilhakı tartışmalarında Arap partilerinin güvenleştirilmesi, bu iş birliğini zorlaştırdı. Böylece Arap partileri, seçim başarısına rağmen siyasi çevredeki dışlanmış konumlarını aşamadı. Öte yandan, Haredi partiler ile

Liberman arasında süregelen anlaşmazlıklar da Yahudi blok içindeki koalisyon kurma kapasitesini zayıflattı.

Bu dönemde Haredi partiler, dini statükoyu korumak amacıyla laik partilerle iş birliğine mesafeli yaklaşmış; Yesh Atid'in önceki koalisyondaki uygulamaları, Haredi ayrıcalıkları tehdit ettiği gerekçesiyle tepki toplamıştı. Liberman'ın dini statükoya yönelik yasa teklifleri ve Araplarla iş birliği olasılığı, Netanyahu tarafından siyasi bir tehdit olarak kullanılmış ve kutuplaştırıcı bir söylemle karşılanmıştır. Haredi partiler kendi içlerinde bazı farklılıklar barındırsa da kimlikel ve kurumsal çıkarları korumak adına birlikte hareket etmişlerdir. Bu süreçte yalnızca koalisyonun vazgeçilmez ortakları olmakla kalmamış, aynı zamanda anlaşmazlık yaratma kapasiteleri de artmıştır. (Belder, 2021, s. 635).

Tablo 2: 2019–2020 Seçim Üçlemesinin Temel Siyasi Blokları ve Çatışma Alanları

Siyasi Blok / Akım	Başlıca Bileşenler	Ana Pozisyonlar ve Çatışmalar
Sağ Blok (Netanyahu Liderliğinde)	Likud, Dini Sağ (Nisan 2019'da Sağ Kanat Partiler Birliği; Eylül 2019/Mart 2020'de Yamina), Merkez Sağ (Nisan 2019'da Kulanu) ve Haredi Partiler (Yahadut HaTora ve Shas).	'Vatansever Sağ' ve 'Vatansever Olmayan Sol' ayrımına dayalı söylem geliştirdi. Güvenlik dili kullanarak terörizm veya hayali 'vatansever olmayan iş birlikleri' gibi karşıt sembolleri işlevselleştirildi. Koalisyon kurma çabalarında Haredi partilere bağımlıydı.
Kahol Lavan İttifakı	Merkez-Liberal İttifak (Kahol Lavan), İşçi Partisi, Geshet ve Meretz partileri.	Sağ Blok'un başlıca rakibiydi. Arap partilerinin desteğiyle hükümet kurma kapasitesi konusunda belirsizlik yaşadı. Gantz, üçüncü seçimler öncesinde Batı Şeria yerleşimlerinin kısmi ilhakı fikrine katıldı ve ulusal güvenlik konularında Arap Ortak Listesi ile ayrı düştüğünü belirtti.
Yisrael Beiteinu (Lieberman)	Seküler Sağ Kanat Partisi.	Haredi partilerle dini statüko konularındaki son çatışma nedeniyle bu ikilikte belirsiz kalmış ve bağımsız hareket etmiştir. 'Haredilere Hayır, Araplara Asla' argümanını benimsedi. Seküler ulusal birlik hükümeti kurulmasında ısrar etti. Yeshiva öğrencileri için zorunlu askerlik yasa tasarısının geçirilmesini koşul olarak öne sürdü.
Arap Partileri / Ortak Liste	Ta'al, Balad, Ra'am ve Sol Kanat Arap-Yahudi Partisi Hadash.	Meşru çemberin daralması siyasetinin kurbanı oldular. Netanyahu'nun karşıtı olarak kullanıldılar (örn: "Bibi ya da Tibi" sloganı). Koltuk sayıları artmasına rağmen, etnik sınırlar nedeniyle Lieberman'ın kadar seçim gücüne sahip olmadılar. Gantz'a destek vererek <i>kral seçen</i> aktörler olarak kendilerini öne sürmeye çalıştılar.
Merkezi Çatışma Noktaları	Haredi-Lieberman anlaşmazlığı ve Arap Partilerinin dışlanması.	Yeshiva Öğrencileri için Askerlik Yasa Tasarısı: Lieberman ve Haredi partileri arasındaki temel anlaşmazlık nedeni. Dini Statüko: Şabat'taki kamu düzenlemeleri, sivil evlilik ve Haredi okullarında temel müfredat gibi konuları içeren, sekülarist-Haredi rekabeti. Arap Partilerinin Dışlanması: Siyasi arenada meşru aktör olarak görülmemeleri ve sağ ile merkez sol partiler tarafından tek bir kategori içinde değerlendirilerek dışlanmaları.

2019-2020 seçim krizleri, İsrail'in hem Yahudi hem demokratik devlet olma iddiası ile Arap partilerinin "tüm vatandaşların devleti" talebi arasındaki çelişkiyi açığa çıkarmış ve bu partilerin sistematik dışlanması, siyasi sistemin etno-dini sınırlarını gözler önüne sermiştir. Arap partilerinin dışlanmasıyla meşru koalisyon kurma çemberi daralırken, Haredi partilerle yaşanan seküler-dindar gerilimleri bu çemberi içeriden istikrarsızlaştırmıştır. Bu durum, koalisyon çıkmazlarının temelinde yatan tarihsel yapısal ayrışmaları güçlendirmiştir. Haredi partiler, dini statükonun korunmasına dayalı uzlaşmalar sayesinde sistemin vazgeçilmez aktörleri haline gelirken; Arap partileri, artan temsil güçlerine rağmen, yalnızca sistemin tarihsel sınırları nedeniyle dışlanmışlardır. Liberman'ın temsil ettiği Rus ve seküler İsrail grubunun Haredi ayrıcalıklarına yönelik eleştirileri ve Araplara yönelik güvenlik odaklı bakışı, İsrail siyasal sisteminin tıkanıklığını yaratmıştır.

6. Sonuç

İsrail'in kimliksel ve ideolojik dönüşümünde demografik değişim temel bir belirleyici unsur olmuştur. Başlangıçtaki Seküler-Siyonist/İsraillilik hegemonyasının zamanla zayıflaması ve günümüzdeki parçalı etnik kimlik yapısına evrilmesinde nüfus ilkesi merkezi bir rol oynamıştır. Zira nüfus, ülke siyasetinde yalnızca üretim ve tüketim dengesinin ötesinde, bazı grupların gücü konsolide etmesi ve kontrol altında tutmasında önemli bir işlev görmektedir. Özellikle İsrail gibi etnik ve dini olarak parçalı, seçim sistemi küçük grupların sisteme dahil olmasına olanak tanıyan toplumlarda, nüfusta yaşanan küçük değişimlerin siyasete etkileri ani ve nispeten büyük olmaktadır.

Devletin kuruluş döneminden 1967'ye kadar Aşkenazların domine ettiği, otonom devletin aktif olduğu bir hegemonik düşünce hakimken, 1967 sonrası bu yapı sarsılmış, ilkel Yahudi kimliği bazı gruplar tarafından üstlenilmiş ve İsrail rejiminin ve otoritesinin sorgulanmasına yol açan bir kimlik krizi başlamıştır. Kurucu düşüncenin "eritme potası" (mizug galuyot) politikası, farklı kökenlerden gelen Yahudi göçmenleri tek bir İsrail kültürü altında birleştirmeyi amaçlasa da özellikle Mizrahi Yahudiler arasında sosyal ve ekonomik eşitsizlikleri derinleştirerek homojenleşmeyi sağlayamamıştır. Nitekim, 1977'de Likud'un iktidara gelmesi, İşçi Partisi'nin temsil ettiği seküler hegemonyanın zayıfladığını göstermiş, Mizrahi kimliğinin ve siyasi partilerinin (Tami, Şas gibi) güçlenmesinde demografik değişim kritik bir rol oynamıştır. Şas'ın yükselişi, tek tip İsrail kimliğinin parçalanmasının açık bir ifadesi olmuştur.

1990'lardan itibaren Rusya'dan gelen büyük göç dalgasıyla birlikte, İsrail toplumu artık tek bir kimlik yerine, değişen çok çeşitli ilişkilere bağlı olarak rekabet eden çok katmanlı bir yapıya dönüşmüştür. Günümüzde ise Başkan Reuven Rivlin'in "Yeni İsrail Düzeni" olarak adlandırdığı "dört kabile" -Ultra-Ortodoks (Haredi) Yahudiler, Milli-Dindar (Modern Ortodoks) Yahudiler, Seküler Yahudiler ve Araplar- arasındaki nüfus dengelenmesi, İsrail'in "Yahudi ve Demokratik Devlet" kimliğine dair derin bir krize yol açmış ve siyasi tıkanıklığın temel nedeni haline gelmiştir.

Özellikle Haredi nüfusunun yüksek doğurganlık oranları sayesinde hızla artması ve koalisyon hükümetlerinde belirleyici bir güç faktörü haline gelmeleri, siyasi arenadaki etkilerini katlamıştır. Haredi partilerin "askerlikten muafiyet" ve "Halakha'ya uygun yaşam" gibi konulardaki "kırmızı çizgileri", hükümet kurma süreçlerini kilitleyen başlıca anlaşmazlık noktalarından birkaçı olmuştur. Diğer yandan, Arap nüfusu, İsrail'in Yahudi karakteri için "potansiyel bir demografik bomba tehdidi" olarak algılanmakta ve Arap azınlık, devlet politikalarıyla siyasi karar alma süreçlerinden sistematik olarak dışlanmaktadır. Bu durum, İsrail'in hem Yahudi hem demokratik devlet olma iddiası ile Arap partilerinin "tüm vatandaşların

devleti” talebi arasındaki çelişkiyi gözler önüne sermektedir. Rus Yahudileri gibi grupların Halakha’ya göre Yahudi olmaması ise dini ve seküler gruplar arasında gerilimlere neden olmaktadır.

Bu demografik ve kimliksel dönüşümlerin birleşimi, İsrail’de derin bir kimlik krizine ve siyasi istikrarsızlığa yol açmıştır. Ülkedeki farklı ideolojik kampların “sıfır toplamlı oyun” anlayışıyla kendi çıkarlarını koruma ve “kırmızı çizgilerini” savunma çabaları, hükümet kurma süreçlerini zorlaştırmakta ve uzlaşma zeminini daraltmaktadır. Ortak bir sivil dilin ve ahlakın oluşmasını engelleyen dört ayrı eğitim sistemi ve ordunun toplumsal birleştirici işlevinin Harediler ve Araplar gibi grupların askeri hizmet yapmamasıyla zayıflaması, devletin toplumsal birliği sağlama ve otonom bir otorite olarak hareket etme kapasitesini aşındırmaktadır. Bu durum, İsrail’in koalisyon kurma mekanizmalarında tekrarlanan başarısızlıklar ve siyasi tikanlıklar şeklinde somutlaşmaktadır. Özellikle Arap partilerinin dışlanması ve laik-Haredi çekişmesi, İsrail siyasetindeki koalisyon krizlerinin temelini oluşturan tarihsel yapısal ayrışmaları derinleştirmektedir. Sonuç olarak, İsrail’in siyasi ve toplumsal bütünlüğü, demografik değişimlerin yarattığı “rekabetçi kültür çoğunluğu” ortamında parçalanmış bir yapı niteliğini almıştır. Bu bağlamda, Demografik değişimlerin yarattığı “rekabetçi kültür çoğunluğu” ortamında İsrail’in “Yahudi ve Demokratik Devlet” kimliğine dair yaşadığı derin krizi aşmak için, devletin, Yahudi karakterini koruma çabası ile tüm vatandaşların demokratik haklarını eşit şekilde güvence altına alma iddiaları arasındaki çelişkiyi giderecek, temelde farklı etnik ve dini grupları tanıyıp koruyan, yeni bir toplumsal sözleşme veya anayasal çerçeveye doğru ilerlemesi İsrail’in bütünlüğünü koruması açısından kaçınılmazdır.

Kaynakça

- Al-Haj, M.I. (2004). *Immigration and ethnic formation in a deeply divided society: The case of the 1990s immigrants from the former Soviet Union in Israel*. Brill.
- Bar-Haim, E. & Semyonov, M. (2015). Ethnic stratification in Israel. İçinde R. Sáenz, D. G. Embrick & N. P. Rodríguez (Ed.), *The international handbook of the demography of race and ethnicity* (Cilt 4, ss. 323-336). Springer.
- Belder, F. (2019). *Toplumsal güvenlik yaklaşımı açısından İsrail'de ultra-Ortodoks (Haredi) siyasal partilerin analizi* [Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Belder, F. (2021). Decoding the crisis of the legitimate circle of coalition building in Israel: A critical analysis of the puzzling election trio of 2019–20. *Middle Eastern Studies*, 57(4), 625-639. <https://doi.org/10.1080/00263206.2020.1870449>
- Ben-David, D. (2019, Mayıs). *Two wars and demography-A long run view of Israel's recent elections* (Policy Brief). Shoresh Institution for Socioeconomic Research.
- Ben-Dor, C., Johnson, A., & Nurdling, S. (2019). *Fathoming the Israeli elections 2019*. A Fathom Publication.
- Besalel, Y. (2020, 26 Şubat). Hasidizm ve İsrail'de Haredilerin istihdam ve eğitim sorunu, *Şalom*. <https://www.salom.com.tr/arsiv/haber/113709/hasidizm-ve-israilde-haredilerin-istihdam-ve-egitim-sorunu->
- Britannica. (2025, 19 Mayıs). *January 6 U.S. Capitol attack riot, Washington, D.C., U.S.* <https://www.britannica.com/event/January-6-U-S-Capitol-attack>
- Cohen-Almagor, R. (1995). Cultural pluralism and the Israeli nation-building ideology. *International Journal of Middle East Studies*, 27(4), 461-484.
- Coldwell, J.C. (1996). Demography and social science. *Population Studies*, 50(3), 305-33.
- Cox, P. R. (1976). *Demography*. Cambridge University Press.
- Dorling, D., & Gietel-Basten, S. (2018). *Why demography matters*. Cambridge University Press.
- Elazar, D. J. (1990). Israel as a Jewish state. *Jewish Political Studies Review*, 2(3/4), 3-54.
- Emmons, S. (1997). Russian Jewish immigration and its effect on the State of Israel. *Indiana Journal of Global Legal Studies*, 5(1), 341-355.
- Ersoy Ceylan, T. & Kardaş, T. (2020). Kimlik-güvenlik ilişkisini anlamak: Toplumsal kimlik, sosyal psikoloji ve toplumlar-arası güvenlik ikilemi. *Bilgi*, 94, 189-215. <https://doi.org/10.12995/bilig.9409>
- Ersoy, T. (2018). İsraili olmak: Kollektif bir kimlik geliştirmenin zorlukları. *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, 5(1), 73-100. <https://doi.org/10.26513/tocd.411201>
- Galili, L. (2020). *The other tribe: Israel's Russian speaking community and how it is changing the country*. Governance.
- Ganim, A. (2010). *Ethnic politics in Israel: The margin and the Ashkenazi center*. Routledge.
- Gest, J. (2020). Demographic change and backlash: Identity politics in historical perspective. *The British Journal of Politics and International Relations*, 22(4), 679-691.
- Goldscheider, C. (1998). Creating a new society: Immigration, nation-building, and ethnicity in Israel. *Harvard International Review*, 20(2), 64-69.
- Goldstone, J. A. & Diamond, L. (2020). Demography and the future of democracy. *Perspective on Politics*, 18(3), 867-880.
- Goldstone, J. A. (1991). *Revolution and rebellion in the early modern world*. University of California Press.
- Goldstone, J. A. & Turchin, P. (2020, 10 Eylül). Welcome to the 'turbulent twenties.' *NOEMA*, <https://www.noemamag.com/welcome-to-the-turbulent-twenties/>

- Goldstone, J. A., Kaufmann, E. P., & Toft, M. D. (2012). *Political demography: How population changes are reshaping international security and national politics*. Oxford University Press.
- Haaretz (2019, 13 Kasım). Time is running out to fight for Haredi jobs and education. <https://www.haaretz.com/opinion/2019-11-13/ty-article-opinion/.premium/time-is-running-out-to-fight-for-haredi-jobs-and-education/0000017f-df36-d3a5-af7f-ffbe36bd0000>
- Harper, S. (2018). *Demography: A very short introduction*. Oxford University Press.
- Hauser, P.M. & Duncan, O.D. (1959). *The study of population: An inventory and appraisal*. Chicago University Press.
- Horowitz, T. (2005). The integration of immigrants from the former Soviet Union. *Israel Affairs*, 11(1), 117–136. <https://doi.org/10.1080/1353712042000324481>
- Howson, L. (2014). *The role of ultra-Orthodox political parties in Israeli democracy*. [Doktora tezi, University of Liverpool].
- i24 News. (2021, 23 Mart). Israel election: Arab community turnout reported at a low 37%. <https://www.i24news.tv/en/news/israel/politics/1616528743-israel-election-arab-community-turnout-reported-at-a-low-37>
- ICG Middle East Report. (2004, 4 Mart). *Identity crisis: Israel and its Arab citizens*. N.25.
- IPU Parline. (2019). *Israel election results, 2019*. <https://data.ipu.org/parliament/IL/IL-LC01/election/IL-LC01-E20190917/>
- Isaac, R. J. (1976). *Israel divided: Ideological politics in the Jewish state*. The John Hopkins University Press.
- Jacobson, A. & Naor, M. (2016). *Oriental neighbors: Middle Eastern Jews and Arabs in Mandatory Palestine*. Brandeis University Press.
- Kaufmann, E. (2010). *Shall the religious inherit the earth demography and politics in the twenty-first century*. Profile Books.
- Keleşoğlu, E. (2008). İsrail yurttaşı Filistinliler: Yurttaşlık, kimlik, siyaset 1948-2000. [Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Kimmerling, B. (2001). *The invention and decline of Israelines: State, society, and the military*. University of California Press.
- Kimmerling, B. (2008). *Clash of identities*. Columbia University Press.
- Korotayev, A. & Zinkina, J. (2022). Egypt's 2011 revolution: A demographic structural analysis. İçinde J.A. Goldstone, A. Korotayev, & L. Grinin (Eds.), *Handbook of revolutions in the 21st century* (ss. 651-83). Springer.
- Kurt, M. (2021). Yahudi nüfus problemi ve İsrail Devleti'nin Yahudi karakteri. *Mukaddime*, 12(1), 194-219. <https://doi.org/10.19059/mukaddime.820999>
- Leibler, A. E. (2014). Disciplining ethnicity: Social sorting intersects with political demography in Israel's pre-state period. *Social Studies of Science*, 44(2), 271-292.
- Leuprecht, C. (2015). Security policies: Demographic trends and international security. İçinde D. Bearfield, E. A. Berman, & M. Dubnick (Eds.), *The encyclopaedia of public administration and public policy* (3rd ed., ss. 2983–2992). Taylor & Francis.
- Leuprecht, C. (2020). Political demography as an indicator of the future of security. *Fletcher Security Review*, 7(1), 74-76.
- Leuprecht, C. & Goldstone, J.A. (2013). *Political Demography*. E-International Relations.
- Lu, Y. (2024). Political demography: The political consequences of structural population change. *Annual Review of Sociology*, 50, 603-625. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-030222-024414>

- Lustick, I. S. (2011). Israel's migration balance: Demography politics, and ideology. *Israel Studies Review*, 26(1), 33-65.
- Malthus, T. R. (2017). *Nüfus ilkesi* (Ç. Taşkın, Çev.). Pinhan Yayıncılık.
- Marshall, T. (2018). *Coğrafya mahkumları: Dünyanın kaderini değiştiren on harita* (M. Doğruer, Çev.). Epsilon Yayınevi.
- Mazin, A. (2006). *Russian immigrants in Israeli politics: The past, the recent elections and the near future*. Friedrich-Ebert-Stiftung.
- Mintz, A. (Ed.). (2010). *The relationship of Orthodox Jews with believing Jews of other religious ideologies and non-believing Jews*. KTAV Publishing House.
- Muminov, N. (2014). İsrail'de demokrasi ve kimlik krizi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(34), 277-286.
- Neuman, S. (1999). Aliyah to Israel: Immigration under conditions of adversity. IZA DP No. 89.
- Orr, A. (1994). *Israel: Politics, myths and identity crises*. Pluto Press.
- Pew Research Center, (2016, 8 Mart). *Israel's religiously divided society: Deep gulfs among Jews, as between Jews and Arabs, over political values and religion's role in public life*. <https://www.pewresearch.org/religion/2016/03/08/israels-religiously-divided-society/>
- Poston, D. L. Jr. & Bouvier, L. F. (2010). *Population And society: An introduction to demography*. Cambridge University Press.
- President Reuven Rivlin Address to the 15th Annual Herzliya Conference. (2015, 7 Haziran). *Israeli hope: Towards a new Israeli order*.
- RANE, (2018, 23 Nisan). *Israel confronts its changing demographics*. <https://worldview.stratfor.com/article/israel-confronts-its-changing-demographics>
- Rouhana, N. & Ghanem, A. (1998). The crisis of minorities in ethnic states: The case of Palestinian citizens in Israel. *International Journal of Middle East Studies*, 30(3), 321-346.
- Saenz, R. (2015). Introduction: A framework for understanding the race and ethnic transition." içinde R. Saenz, D. G. Embrick, & N. P. Rodríguez (Eds.), *International handbook of the demography of race and ethnicity*. (ss. 3-22), Springer.
- Sciubba, J. D. (2021). *A research agenda for political demography*. Edward Elgar.
- Shafir, G. (1996). *Land, labor and the origins of the Israeli-Palestinian conflict, 1882-1914*. University of California Press.
- Shapira, A. (2012), *Israel: A history*, Brandeis University Press.
- Shlaim, A. (2025). *Üç dünya: Bir Arap-Yahudi'nin anıları* (Z. T. Kor, Çev.). Küre Yayınları.
- Shvadron, D. & Abramzon, S. (2017, Ağustos). *Regional population scenarios for the State of Israel 2015-2040*. Prime Minister Office.
- Stern, Y. Z. (2017). *Religion, state and Jewish identity crisis in Israel*. Brookings.
- Stypińska, J. (2007). Jewish majority and Arab minority in Israel-Demographic struggle. *Polish Sociological Review*, 157, 105-120.
- The Guardian. (2020, 20 Nisan). *Netanyahu and Gantz agree to form unity Israeli government*. <https://www.theguardian.com/world/2020/apr/20/netanyahu-and-gantz-agree-to-form-unity-israeli-government>
- The Guardian. (2020, 3 Mart). *Israel election 2020: Latest results*. <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/03/israel-election-2020-latest-results>
- The Washington Post. (2021, 15 Ocak). *Identifying far-right symbols that appeared at the U.S. Capitol riot*. <https://www.washingtonpost.com/nation/interactive/2021/far-right-symbols-capitol-riot/>
- Turchin P. (2017). *Ages of discord: A structural-demographic analysis of American history*. Beresta.

Turchin, P. & Nefedov, S.A. (2009). *Secular cycles*. Princeton University Press.

Weiner, M. & Teitelbaum, M.S. (2001). *Political demography, demographic engineering*. Berghahn.

Ministry of Foreign Affairs. (1948, 14 Mayıs). *The declaration of the establishment of the State of Israel*.
<https://www.gov.il/en/pages/declaration-of-establishment-state-of-israel>

Extended Summary

From Hegemonic Zionist Thought to Fragmented Ethnic Identity: The Political Demography of Israel

Demography plays a fundamental and decisive role in Israeli politics, extending beyond the conventional balance of production and consumption to significantly influence the consolidation and control of power by certain groups in the country's political landscape. In societies like Israel, characterized by ethnic and religious fragmentation and a political system that allows even small groups to enter and influence the system, minor population changes can have sudden and relatively significant political effects.

Historically, population dynamics have been the main drivers behind the decline of secular-Zionist/Israeli hegemony, the rise of right-wing revisionist thought, and its subsequent evolution into a fragmented political structure where no single dominant thought or group prevails. The initial "melting pot" policy, aimed at unifying Jewish immigrants from diverse backgrounds under a single Israeli culture, largely backfired. It deepened social and economic inequalities, particularly among Mizrahi Jews, and failed to achieve the desired homogenization. The 1977 rise of the Likud party signaled the weakening of secular hegemony, with demographic changes playing a critical role in strengthening Mizrahi identity and the emergence of political parties like Tami and Shas. Shas's rise, representing Mizrahi Ultra-Orthodoxy, explicitly demonstrated the fragmentation of a uniform Israeli identity. The large immigration wave from Russia in the 1990s further transformed Israeli society into a multi-layered structure with competing identities.

The importance of demography in Israel is further understood by examining groups such as the Haredim (Ultra-Orthodox Jews), Israeli Arabs, and Russian Jews, who have both shaped and contributed to political gridlock in recent Israeli politics. These three blocs are now fundamental to the functioning of Israel's current political system. President Reuven Rivlin's "New Israeli Order" concept highlights that Israel now faces a structure of four main identity groups, Ultra-Orthodox (Haredi) Jews, National-Religious (Modern Orthodox) Jews, Secular Jews, and Arabs, whose sizes are increasingly converging. This demographic shift is a fundamental cause of Israel's political gridlock.

The Haredim are rapidly increasing in population due to very high fertility rates (6.5 to 7.1 children per woman), significantly boosting their political influence. Their representation in the Knesset has more than tripled since the 1970s, and their high participation rate (80%) makes them a decisive force in coalition governments. Issues such as military exemption for Yeshiva students, which allows approximately 7,000 Ultra-Orthodox men to postpone military service annually, and adherence to Halakha (Jewish religious law) in areas like marriage, divorce, and public observance of Shabbat, are non-negotiable "red lines" for Haredi parties. Interference in these matters can lead to government collapses. Their low labor force participation and high unemployment also strain the economy, fueling perceptions among secular Jews that they are a "burden".

Israeli Arabs, despite their increasing population (potentially reaching 35% by 2050), are perceived as a "potential demographic bomb threat" to Israel's Jewish character. This perception contributes to their systematic exclusion from state policies and political decision-making processes. Despite their growing electoral power, their demands for equality and recognition as a national minority are often seen as a threat to Israel's Jewish identity, leading to their systematic exclusion from government participation. Their exemption from compulsory military service further marginalizes them from a key national institution.

The large immigration wave of Russian Jews from the former Soviet Union (around 900,000 people from 1989-2002) significantly altered Israel's social fabric and political landscape. Many Russian-speaking immigrants are not considered Jewish according to Halakha, leading to tensions with the Chief Rabbinate over rights like marriage, divorce, and burial. The political agenda of leaders like Avigdor Lieberman, who initially gained support from this group, has also contributed to political gridlock, particularly his stance against Orthodox privileges and Arab political participation.

These demographic and identity transformations have led to a profound identity crisis in Israel, causing political instability, the absence of a constitution, and a chaotic political agenda. Israeli politics has largely become a "zero-sum game" among these "tribes," where each seeks to protect its interests and "red lines," making coalition formation difficult and narrowing common ground. The existence of four separate educational systems, instilling different worldviews and national identities, prevents the formation of a common civil language and morality, exacerbating tension, fear, hostility, and competition among these "tribes". Institutions like the Israeli Army, once unifying, have seen their role diminished as more than half the population (including Haredim and Arabs) do not perform military service, reducing shared experiences and values. This weakens the state's capacity to ensure social unity and act as an autonomous authority.

Israel's low electoral threshold (3.25%) allows many small parties to enter parliament, making coalition governments an integral part of the political system and often preventing the formation of a government without coalitions. This enables these fragmented groups to easily find their place in politics and gain influence. The repeated failures to form a stable government during the 2019-2020 elections vividly demonstrated how the exclusion of Arab parties and the secular-Haredi tensions deepened the historical structural divisions, contributing significantly to

coalition crises. In essence, the decline of the initial secular-Zionist/Israeli hegemony and its evolution into today's fragmented ethnic identity structure is fundamentally driven by population dynamics. This has created a "competitive cultural majority" environment, ultimately fragmenting Israel's political and social integrity.